

Zpráva o šetření ve věci výkonu sociálně-právní ochrany nezletilého Adama (nar. 31. 8. 2022)

Na veřejného ochránce práv se obrátila paní A. („stěžovatelka“). V podnětu nesouhlasila s postupem Městského úřadu Holešov („OSPOD Holešov“) při výkonu sociálně-právní ochrany jejího syna Adama (nar. 31. 8. 2022) a s návrhem Úřadu městské části Brno-střed („OSPOD Brno-střed“) na odebrání Adama z její péče a jeho svěřením do pěstounské péče na přechodnou dobu.

Z pověření veřejného ochránce práv JUDr. Stanislava Křečka, který na mě přenesl některé oblasti své působnosti,¹ mj. i oblast rodiny, zdravotnictví a práce, jsem se ujal dalšího vyřizování věci.

A. Shrnutí závěrů

Na základě provedeného šetření jsem dospěl k závěru, že OSPOD Brno-střed ve spolupráci s OSPOD Holešov:

- **nepochybil**, když podal návrh na odebrání Adama z péče matky a jeho svěřením do pěstounské péče na přechodnou dobu (C.1).

OSPOD Holešov:

- **nepochybil**, když nepodpořil matčinu péči a podal návrh na prodloužení pěstounské péče na přechodnou dobu (C.2);
- **pochybil**, když před podáním návrhu na prodloužení pěstounské péče na přechodnou dobu neověřoval možnost péče paní B. a s touto možností se ani nevypořádal v návrhu na prodloužení pěstounské péče na přechodnou dobu (C.2);
- **nepochybil** v ostatních oblastech při sociální práci s matkou po odebrání Adama (C.2);
- **pochybil**, když podal návrh na zbavení matky rodičovské odpovědnosti, přestože matka má zájem o Adama a kontakty s ním, a svůj návrh s ní předem neprojednal (C.3);
- **pochybil**, když s doprovázející organizací jednostranně nastavil asistenci kontaktů matky s Adamem, aniž se snažil matce jejich potřebu vysvětlit, motivovat ji k nim a získat od ní souhlas (C.4);
- **pochybil**, když automaticky souhlasil s doprovázející organizací v tom, že v šestinedělí nebudou probíhat kontakty matky s Adamem z důvodu adaptace a že následně bude jejich kontakt probíhat 1krát za 3 týdny na 1 hodinu (C.4).

B. Skutková zjištění

Den po narození Adama kontaktovala Fakultní nemocnice Brno („nemocnice“) OSPOD Holešov s informací, že u nich stěžovatelka porodila. V podnětu ji sociální pracovníce

¹ Podle ustanovení § 2 odst. 4 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv.

nemocnice popsala jako velmi zanedbanou, zmatenou a sociálně slabou. Neměla s sebou občanský průkaz ani věci pro sebe nebo dítě. OSPOD Holešov se proto ještě téhož dne domluvil s OSPOD X. na provedení šetření v domácnosti matky a s OSPOD Brno-střed na návštěvě matky v nemocnici.

Ze zprávy OSPOD X. vyplynulo, že matka byla před dvěma roky zbavena rodičovské odpovědnosti ke svým dvěma starším dětem a ty jsou nyní v pěstounské péči. Matka s nimi není v žádném kontaktu ani se o ně nezajímá. OSPOD X. poskytl OSPOD Holešov rozsudek o zbavení rodičovské odpovědnosti, který obsahoval i znalecké posouzení matčiny osobnosti a jejich rodičovských kompetencí. Z něj se OSPOD Holešov dozvěděl, že matka má psychiatrické onemocnění. Pokud jde o bytové podmínky, matka bydlela v domácnosti paní B. Domácnost OSPOD X. hodnotil spíše negativně. Dětské věci tam ale byly nachystané.

Při návštěvě pracovníc OSPOD Brno-střed v nemocnici matka sdělila, že **medikaci neužívá a u svého psychiatra byla naposledy v květnu nebo červnu 2022. Docházet k němu a užívat medikaci striktně odmítala.** Paní B., u které bydlí, označila za kamarádku. Otce uvést nechtěla, neuvedla ho do rodného listu. Na pracovnice působila zmateně, často svá sdělení měnila.

Matka nemocnici opustila bez dítěte již dne 3. 9. 2022, přestože nemocnice doporučovala, aby zůstala alespoň do 5. 9. 2022. Dne 6. 9. 2022 podal OSPOD Brno-střed (jako místně příslušný OSPOD) návrh na odebrání Adama a jeho svěřením do pěstounské péče na přechodnou dobu. Tomu soud vyhověl a dne 7. 9. 2022 přechodná pěstounka převzala Adama v nemocnici.

Dne 19. 9. 2022 proběhla na OSPOD Holešov společná schůzka s pracovnící doprovázející organizace přechodné pěstounky Y. („doprovázející organizace“) a s matkou za účelem nastavení kontaktů s Adamem. Kontakty doprovázející organizace nastavila s četností 1krát za 3 týdny na 1 hodinu s asistencí. První kontakt mohl podle doprovázející organizace proběhnout až po uběhnutí šestinedělí. Na první i druhý kontakt se matka dostavila s paní B. Doprovázející organizace ale její přítomnost odmítla.

Dne 19. 10. 2022 požádal OSPOD Holešov o dlouhodobou spolupráci OSPOD X., protože matka bydlela v jeho správním obvodu.

Dne 25. 10. 2022 podal OSPOD Holešov návrh na prodloužení pěstounské péče na přechodnou dobu a také návrh na zbavení rodičovské odpovědnosti matky. Soud vyhověl návrhu na prodloužení pěstounské péče na přechodnou dobu a zamítl návrh manželů B. na předběžné opatření na svěřením Adama do jejich péče.

Matčiny kontakty nyní probíhají 1krát za 3 týdny na 2 až 3 hodiny s asistencí.

C. Právní hodnocení

C.1 Důvodnost podání návrhu na odebrání Adama

Ocitlo-li se nezletilé dítě ve stavu nedostatku řádné péče bez ohledu na to, zda tu je, či není osoba, která má právo o dítě pečovat, nebo je-li život dítěte, jeho normální vývoj nebo jiný důležitý zájem vážně ohrožen nebo byl-li narušen, soud předběžným opatřením upraví poměry dítěte na nezbytně nutnou dobu tak, že nařídí, aby dítě bylo umístěno ve vhodném prostředí, které v usnesení označí. Předběžným opatřením lze svěřit dítě i do pěstounské

péče na přechodnou dobu.² Pěstounská péče na přechodnou dobu může trvat nejdéle jeden rok.³

Péče rodiny má přednost před jinou péčí, proto je povinností OSPOD zjišťovat z vlastní iniciativy možnosti svěřením dítěte i do péče širší rodiny.⁴

Podle Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením nesmí být dítě za žádných okolností odděleno od rodičů z důvodu jeho zdravotního postižení nebo zdravotního postižení jednoho či obou rodičů, přičemž státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, poskytují osobám se zdravotním postižením při plnění jejich rodičovských povinností odpovídající podporu.⁵

Poté, co se OSPOD Holešov dozvěděl o porodu matky, začal sám i prostřednictvím dalších subjektů zjišťovat podstatné informace.

Ze zprávy OSPOD X. vyplynulo, že matku soud před dvěma roky zbavil rodičovské odpovědnosti ke dvěma jejím starším dětem. V řízení se jednalo i o omezení její svéprávnosti. Tu ale nakonec soud neomezil. Ze znaleckých posudků vypracovaných na osobnost matky vyplývá, že má psychiatrické onemocnění. Jde o stav trvalý a nevléčitelný, léčbou však kompenzovatelný. Ke kompenzaci by mohlo dojít, pokud by spolupracovala s psychiatrem, užívala léky a zcela abstinovala.⁶ Znalec také uvedl, že není schopna samostatně pečovat o děti a potřebuje silnou asistenci. Při tréninku jejich rodičovských kompetencí by mohlo dojít k jejich zlepšení.

OSPOD X. při prošetření domácnosti, ve které se matka zdržuje, zjistil, že obývá jednu místnost v domě paní B. Pracovnice OSPOD ve zprávě uvedla, že domácnost je zanedbaná, je zde viditelná špína a je cítit zápach. Různě po domě ale byly nachystané věci pro novorozence.

Nemocnice sdělila, že Adam s matkou by měli zůstat v nemocnici alespoň do pondělí 5. 9. 2022. Matka ale opustila nemocnici bez Adama již v sobotu.

Matka se i přes počáteční odmítnutí dostavila na schůzku s OSPOD Holešov (7. 9. 2022). Přestože v nemocnici uvedla, že má zájem o syna pečovat, na schůzce řekla, že se o něj starat nechce. Péči si představovala tak, že bude chodit na brigádu (roznos letáků), kterou už měla zařízenou, a pečovat o Adama bude paní B. Ona jí bude jen vypomáhat. Péči tedy chtěla spíše „zařídit“ pro paní B., které by asistovala. Během rozhovoru podrobněji popsala důvod, proč odmítá medikaci i návštěvy u svého psychiatra. Stejně sdělovala i pracovnícím OSPOD Brno-střed, jimž líčila některé další okolnosti svého zdravotního stavu.

OSPOD Holešov se matky doptával i na další příbuzné. Matka některé zmínila. Všichni ale byli omezeni ve svéprávnosti a matka s nimi neudržovala kontakt. Za Adamovu babičku

2 V souladu s ustanovením § 452 odst. 1 a 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

3 V souladu s ustanovením § 27a odst. 9 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

4 V souladu s ustanovením § 1 písm. d) a § 9a odst. 2 druhé věty zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Zásada je patrná i z ustanovení § 13a odst. 2, případně § 15 odst. 1 téhož zákona.

5 Viz článek 23 odst. 4 věty druhé a článek 23 odst. 2 věty druhé Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením přijaté 13. prosince 2006 v New Yorku, vyhlášené pod č. 10/2010 Sb. m. s.

6 Matka v minulosti užívala návykové látky.

označila paní B., přestože v nemocnici o ní hovořila jako o kamarádce. Syna paní B. však do rodného listu Adama nezapsala a on sám žádný OSPOD nikdy nekontaktoval.

OSPOD Holešov proto požádal OSPOD Brno-střed, aby podal návrh na svěření Adama do pěstounské péče na přechodnou dobu. **OSPOD Brno-střed žádosti vyhověl, v čemž nespátřuji pochybení.** Jak uvádím výše, dítě by nemělo být odebráno rodiči z důvodu zdravotního postižení. V tomto případě ale důvodem odebrání nebylo matčino onemocnění, ale její přístup léčbě. Nechtěla totiž užívat medikaci ani docházet k psychiatrovi. Ze znaleckého posudku však vyplývalo, že to je zcela zásadní předpoklad pro to, aby byla schopna pečovat o děti.

C.2 Činnost OSPOD Holešov po odebrání dítěte a podání návrhu na prodloužení pěstounské péče na přechodnou dobu

OSPOD je povinen po odebrání dětí z péče rodičů s rodinou dále aktivně spolupracovat s cílem, aby odpadly důvody pro umístění dětí v ústavním zařízení nebo v péči jiné osoby.⁷ Za tím účelem by měl OSPOD využít všech opatření, která mu nabízí zákon a jsou v zájmu dětí. Mezi tato opatření se řadí zejména vypracování individuálního plánu ochrany dítěte („IPOD“), pořádání případových konferencí, doporučení či nařizování odborné poradenské pomoci. O všech krocích by měl OSPOD pravidelně informovat rodiče a konzultovat je s nimi, aby rodičům byly jasné, srozumitelné a vedly k sanaci rodiny.

OSPOD matce při osobní schůzce dne 7. 9. 2022 vysvětlil důvody odebrání Adama a také význam pěstounské péče na přechodnou dobu. Informoval ji, že v nemocnici převzala Adama do péče přechodná pěstounka.

OSPOD Holešov požádal o dlouhodobou spolupráci OSPOD X., protože matka bydlela v jeho správním obvodu. Konkrétně požádal o šetření v její domácnosti 1krát za 2 měsíce, a aby ji seznámil s IPOD. OSPOD X. následně OSPOD Holešov sdělil, že matka nadále nechce užívat medikaci a chodit k psychologovi ani k psychiatrovi. Také odmítla podepsat IPOD. Ten obsahoval několik kroků, mezi nimi její spolupráci s psychiatrem a užívání medikace, spolupráci s doprovázející organizací, s OSPOD Holešov a OSPOD X. V průběhu následujících dvou týdnů řešil OSPOD Holešov s matkou zejména kontakty se synem (viz C.4). Dne 25. 10. 2022 podal OSPOD Holešov návrh na prodloužení předběžného opatření nařizujícího pěstounskou péči na přechodnou dobu.

Ze zápisů vyplývá, že se matka k pracovníkům OSPOD Holešov, OSPOD X. i doprovázející organizace chovala velmi vulgárně a útočně. Všechna jednání na OSPOD Holešov končila tak, že je opustila předčasně a s křikem. Tak se chovala i během asistovaných kontaktů. Stejně se chovala i paní B., která ji vždy doprovázela.

Sociální pracovnice OSPOD Holešov během šetření ze strany pověřených pracovníků Kanceláře veřejného ochránce práv sdělila, že matce doporučovali sociálně aktivizační služby, které by jí mohly pomoci se zlepšením rodičovských kompetencí. Matka ale jakoukoliv spolupráci odmítala.

Z výše uvedeného je zřejmé, že matka odmítá spolupracovat na odstranění důvodů, pro které trvá pěstounská péče na přechodnou dobu. OSPOD Holešov se to s ní neúspěšně

7 V souladu s § 12 odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

pokusil řešit. Pokud jde o vhodnost péče matky, stav byl stejný jak v době návrhu OSPOD Brno-střed na svěřeni Adama do pěstounské péče na přechodnou dobu, tak v době návrhu OSPOD Holešov na prodloužení pěstounské péče na přechodnou dobu. **OSPOD Holešov proto nepochybil, když nepodpořil matčinu péči a podal návrh na prodloužení pěstounské péče na přechodnou dobu.**

Od podání návrhu na nařízení pěstounské péče na přechodnou dobu do podání návrhu na její prodloužení nastala změna, pokud jde o paní B. Matka ji při jednání na OSPOD Holešov dne 7. 9. 2022 označila jako babičku, nikoliv jen jako kamarádku, jak uváděla zpočátku. Z jejích opakovaných vyjádření bylo zřejmé, že má zájem na tom, aby paní B. pečovala o Adama. To si přála i paní B. OSPOD Holešov přesto nijak neověřoval možnost a vhodnost její péče. Zdůvodňoval to tím, že zatím není po právní stránce babičkou, jelikož matka odmítá zapsat jejího syna jakožto otce do rodného listu. K tomu, aby mohla o Adama pečovat, ale nemusí být nutně zapsán její syn/otec Adama do rodného listu. Stěžejní je případná biologická vazba. Proto mělo být pro OSPOD Holešov rozhodující, zda by paní B. skýtala záruku řádné péče o Adama. Pokud ano, Adam by mohl být nadto v blízkosti matky, v níž nyní není. Matka totiž sama uváděla, že pokud by se o Adama starala paní B., pomáhala by jí s péčí. **OSPOD Holešov proto pochybil, když před podáním návrhu na prodloužení pěstounské péče na přechodnou dobu neověřoval možnost péče ze strany paní B. a s touto možností se nevypořádal ani v návrhu. V další práci OSPOD Holešov s matkou po odebrání Adama pochybení neshledávám** (s výjimkou pochybení v části C.3). Přesto doporučuji OSPOD Holešov, aby se s ní znovu pokusil sejit a vysvětlit jí důvody odebrání a možné způsoby, jak situaci napravit. Znovu by s ní měl projednat zejména potřebu spolupráce s psychiatrem a užívání medikace, ale také potřebu využití sociálně aktivizačních služeb. Zároveň by měl OSPOD Holešov pamatovat na možnost uložit matce povinnost využít odbornou poradenskou pomoc, nevyužije-li ji dobrovolně. V neposlední řadě by měl OSPOD Holešov náležitě ověřit i možnost péče paní B.

C.3 Důvodnost podání návrhu OSPOD Holešov na zbavení matky rodičovské odpovědnosti

OSPOD může podávat návrh soudu na omezení, zbavení nebo pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti.⁸ Je však nezbytné, aby před podáním takového návrhu s rodičem projednal důvody, srozumitelně jej poučil o právech a povinnostech, stejně jako o důsledcích takového návrhu.⁹ Není-li to nemožné a zjevně neúčelné, měl by také uspořádat případovou konferenci, uskutečnit opatření sociálně-právní ochrany vyplývající z vyhodnocení situace dítěte a individuálního plánu ochrany dítěte – zejména poskytnout nebo zprostředkovat poradenství a pomoc při výchově, případně uložit povinnost využít takové služby či zvážit uložení jiného výchovného opatření.¹⁰

Soud může rodiče zbavit rodičovské odpovědnosti v případě, že rodič svoji rodičovskou odpovědnost nebo její výkon zneužívá nebo závažným způsobem zanedbává. Druhým

8 V souladu s ustanovením § 14 odst. 1 písm. b) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

9 V souladu s ustanovením § 14 odst. 2 písm. a) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

10 V souladu s ustanovením § 14 odst. 2 písm. b) až e) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

důvodem pro zbavení rodičovské odpovědnosti je spáchání úmyslného trestného činu proti dítěti nebo použití svého dítěte, které není trestně odpovědné, ke spáchání trestného činu.¹¹

Stejného dne, kdy OSPOD Holešov podal návrh na prodloužení pěstounské péče na přechodnou dobu, podal i téměř shodně odůvodněný návrh na zbavení matky rodičovské odpovědnosti. OSPOD Holešov také uvedl, že matka odmítá podepisovat důležité dokumenty, jako je protokol z jednání a plnou moc pro přechodnou pěstounku pro udělení souhlasu k provedení lékařského ošetření nebo očkování, které je nad rámec základního očkování.

Zbavení rodiče jeho rodičovské odpovědnosti je nejkrajnějším prostředkem (*ultima ratio*) zásahu do vztahu rodiče a dítěte. Aby bylo jeho využití zákonné, musí být podle judikatury¹² současně naplněno několik kritérií. Musí sledovat blaho dítěte, dále musí být jediným účinným prostředkem ochrany dítěte a potřeba jeho provedení musí v každém konkrétním případě převážit nad právem dítěte na rodinný život, zachování rodinných svazků, na péči rodičů a osobní kontakt s nimi. V daném případě dle mého názoru nebyla naplněna ani jedna podmínka.

Pokud jde o zájem dítěte, z odůvodnění OSPOD Holešov spíše vyplývá, že návrh směřuje ve prospěch samotného OSPOD a přechodné pěstounky než ve prospěch dítěte. OSPOD Holešov totiž argumentuje souhlasem se zdravotní péčí a očkováním. Souhlas se přitom týká nadstandardního nepovinného očkování. Základní povinné očkování přechodná pěstounka zajistila i bez souhlasu matky. Dalším důvodem je podpis protokolu z jednání na OSPOD Holešov. Jeho nepodepsání přitom OSPOD Holešov nijak neomezuje v práci ani nijak neohrožuje dítě. Skutečnost, že OSPOD musí jednat s nespolupracujícím rodičem, nemůže být sama o sobě důvodem ke zbavení jeho rodičovské odpovědnosti. Tyto důvody proto spíše směřují k ulehčení práce přechodné pěstounky a OSPOD Holešov, kterým by odpadla potřeba spolupráce s matkou. Ostatní důvody popsané v návrhu jsou totožné s návrhem na prodloužení pěstounské péče na přechodnou dobu a ve vztahu k němu jsou relevantní. Nejsou to však důvody pro zbavení matky rodičovské odpovědnosti.

Pokud jde o to, že zbavení rodičovské odpovědnosti má být jediným účinným prostředkem ochrany dítěte, nabízí se v tomto případě jiná účinná řešení. Jde-li o souhlas s léčebnými úkony, může pěstounka podat sama návrh na nahrazení souhlasu matky soudem či může OSPOD Holešov podat návrh na omezení matčiny rodičovské odpovědnosti v tomto směru.

Také neshledávám žádný důvod k tak radikálnímu zásahu, který by převážil nad právem Adama na zachování rodinných svazků a osobního kontaktu s matkou. Matka má o syna zájem, minimálně o kontakt s ním, i když to někdy vyjadřuje nevhodným způsobem. Zájem mají také (zatím) údajní příbuzní.

Pokud OSPOD Holešov vycházel z toho, že matka je již zbavena rodičovské odpovědnosti ke svým dvěma dalším dětem, je třeba upozornit, že u Adama jsou podstatně jiné okolnosti. Soud tehdy vycházel z toho, že matka dlouhodobě nevykonává rodičovskou odpovědnost, na její výkon zcela rezignovala, s dětmi se nestýká, není s nimi v žádném kontaktu ani nemá

11 V souladu s ustanovením § 871 odst. 1 a 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

12 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2011 sp. zn. 21 Cdo 3909/2010; dostupný na www.nssoud.cz.

přehled o jejich potřebách a zdravotním stavu.¹³ U Adama nicméně matka projevuje zájem minimálně o kontakty (ne-li o péči), zajímá se o něj a také určitým způsobem řeší jeho zdravotní stav (vhodné mléko). Také upozorňují, že samotná existence matčina zdravotního postižení nemůže být důvodem pro její zbavení rodičovské odpovědnosti.

V neposlední řadě je třeba podotknout, že OSPOD Holešov s matkou nijak neprojednal své rozhodnutí podat návrh na zbavení její rodičovské odpovědnosti vůči Adamovi.

Na základě všech výše uvedených skutečností **jsem shledal pochybení OSPOD Holešov v tom, že podal návrh na zbavení matky rodičovské odpovědnosti vůči Adamovi a že s ním návrh předem neprojednal.**

C.4 Kontakty matky s Adamem

Rodiče dětí v pěstounské péči mají právo se s dítětem osobně a pravidelně stýkat a mají právo na informace o dítěti, jestliže soud nerozhodl jinak. Stejně tak mají děti v pěstounské péči právo na kontakt se svými rodiči. O styku rodičů s dětmi je autoritativně oprávněn rozhodovat pouze soud.¹⁴ Toto právo nenáleží OSPOD, doprovázející organizaci ani pěstounovi.

V případě, že není v nejlepším zájmu dítěte udržovat styk s jedním z rodičů bez dohledu, je třeba zvážit možnost osobního styku s dohledem nebo jiné formy styku s tímto rodičem.¹⁵ Tzv. asistovaný styk slouží k navázání či obnovení vztahu mezi dítětem a rodičem nebo zajištění bezpečí. Jde o faktické omezení styku, které sleduje legitimní cíl (zájem dítěte), a jako takové by mělo být vždy dočasné. Pokud s asistencí u styku některá ze stran nesouhlasí, může o ní rozhodnout jedině soud, a to pouze tehdy, je-li to v zájmu dítěte, je-li k tomu objektivní důvod a nelze-li využít mírnějších opatření.¹⁶

OSPOD Holešov začal poprvé řešit kontakty matky se synem dne 13. 9. 2022, když se telefonicky spojil s doprovázející organizací za účelem uspořádání schůzky pro nastavení kontaktů. Pracovnice doprovázející organizace během telefonátu sdělila, že první kontakt by měl proběhnout až po „šestinedělí Adama“ a jeho četnost by měla být 1krát maximálně 2krát za měsíc na 1 hodinu. OSPOD Holešov s tím souhlasil. Sociální pracovnice OSPOD Holešov se ještě téhož dne spojila s matkou a sdělila jí termín plánované schůzky.

Dne 19. 9. 2022 následovala společná schůzka s matkou i pracovníci doprovázející organizace. Na OSPOD Holešov se s matkou dostavila i paní B., která chtěla být na schůzce přítomna. To sociální pracovnice OSPOD Holešov odmítla s odůvodněním, že není zákonným zástupcem a zatím ani právně babičkou Adama. Sociální pracovnice dále matce sdělila, že nyní probíhá u dítěte adaptační období, a proto zatím kontakty nebyly nastaveny. Pracovnice doprovázející organizace matce řekla, že kontakty budou nejprve 1krát za 3 týdny na 1 hodinu s asistencí v doprovázející organizaci ve Zlíně. Ze zápisu vyplývá, že matka s asistencí nesouhlasila. Již ale není možné dovodit, zda matka souhlasila s četností

13 Rozsudek Okresního soudu v Hodoníně ze dne 18. 8. 2020 č. j. 0 Nc 60/2017-161.

14 Podle ustanovení § 960 odst. 2 a § 967 občanského zákoníku a ustanovení § 47a odst. 2 písm. h) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

15 Článek 4 odst. 3 Úmluvy o styku s dětmi (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 91/2005 Sb. m. s.).

16 Viz ustanovení § 960 odst. 2, § 969 a 888 občanského zákoníku.

kontaktů a se skutečností, že v šestinedělí neproběhne žádný kontakt. Zápis ze schůzky pouze v závěru obsahuje obecné zákonné poučení týkající se rodičovské odpovědnosti včetně práva na styk. V zápisu není zaznamenáno, že by sociální pracovnice matce její práva vysvětlila, včetně práva dohodu odmítnout. Matka podle zápisu opakovaně sdělovala, že si na všechny bude stěžovat, že nerozumí tomu, proč jí byl Adam odebrán. Pracovnice ji informovaly, že pokud bude kontakt probíhat v pořádku, mohou být kontakty častější.

Přestože ze zápisu schůzky ze dne 19. 9. 2022 nelze s jistotou dovodit, zda matka s četností kontaktů souhlasila či nesouhlasila, musím se pozastavit nad přístupem zejména doprovázející organizace, ale i OSPOD Holešov ke kontaktům během šestinedělí a k tzv. adaptační době a k četnosti kontaktů.

V případě, kdy se jedná o novorozené dítě, měl by být podpořen kontakt matky s dítětem v co nejširší možné míře z důvodu utváření citového pouta mezi nimi. Navazování a rozvíjení citové vazby matky s dítětem po porodu je velmi důležité a v případě, že tato vazba nevznikne, lze ji později jen stěží nahradit. I proto z pohledu rodiče a dítěte považují počáteční nastavení kontaktů s četností 1krát za 3 týdny za zcela nedostatečné u takto malého dítěte.

OSPOD Holešov by si měl být s ohledem na svoji odbornost vědom potřeby mnohem častějšího kontaktu dítěte s rodičem, obzvláště jedná-li se o novorozence. A naopak sám podporovat a motivovat rodiče v častějším kontaktu. Je totiž možné, že matčina odtažitost od dítěte a nedostatečně hluboký vztah, který zaznamenala doprovázející organizace během prvních dvou kontaktů, mohly vzniknout právě v důsledku odloučení matky od dítěte během šestinedělí a nastavením takto malé četnosti jejich kontaktů. Je třeba pamatovat na to, že z hlediska vývoje je u dítěte důležitý každý den jeho života. O to více, jedná-li se o novorozence, který si již od prvních okamžiků po narození vytváří pouto s matkou.

Nadto je třeba zmínit, že šestinedělí je z odborného hlediska termín, který se týká pouze matky. Šestinedělí je totiž pro ženu po porodu obdobím, kdy její tělo vyžaduje zvláštní režim z důvodu následků porodu (stažení dělohy, hojení porodních poranění atd.) a nových změn (nástup laktace, psychické změny atd.). Jde tedy o ochranné období zejména pro matku.

Nemohu souhlasit ani s obecným tvrzením, že je třeba adaptační doby dítěte u přechodného pěstouna. Je třeba OSPOD Holešov upozornit, že adaptace nemá oporu v zákoně a jednostranně ji může nastavit jedině soud. O tom by měl OSPOD Holešov poučovat i doprovázející organizaci.

OSPOD Holešov proto pochybil, když automaticky souhlasil s doprovázející organizací, že v šestinedělí nebude probíhat kontakt matky s Adamem z důvodu adaptace a že jejich kontakt bude probíhat následně 1krát za 3 týdny na 1 hodinu.

OSPOD nesmí zapomínat, že jakéhokoliv jednostranné nastavení kontaktů (jakéhokoliv jeho aspektu – četnosti, místa, asistence atd.) ze strany OSPOD nebo doprovázející organizace bez výslovného souhlasu rodiče je nezákonným zásahem do práv rodiče i dítěte. Doporučuji proto napříště OSPOD Holešov, bude-li domlouvat kontakty rodiče s dítětem, aby se přesvědčil, že rodič zná svá práva (včetně práva dohodu o kontaktech odmítnout), a pouze za takové situace uzavíral s rodičem dohodu.

Nelze totiž opomíjet fakt, že rodič, který nemá dítě v péči, se dostává do pozice slabší strany a může přijmout návrhy, které by za jiných okolností nepřijal. Může tak učinit buď proto,

že neví, že má jinou možnost, anebo proto, že se obává, že jinak kontaktu nedosáhne. Je tedy nutné, aby se OSPOD přesvědčil, že dohoda byla uzavřena za informovaného souhlasu všech stran. Pokud jde o asistenci doprovázející organizace při kontaktech, již ze zápisu lze vyčíst matčinu nespokojenost. Přestože nerozporuji vhodnost počáteční asistence v daném případě, znovu opakuji, že nelze nastavit jakoukoliv podmínku kontaktu bez souhlasu rodiče. OSPOD Holešov se proto měl snažit matce vysvětlit potřebu asistencí jejích kontaktů se synem a skutečnost, že jde o dočasné opatření. V případě, kdy by matka s asistencí nesouhlasila, měl ji poučit o právu řešit podobu kontaktů soudní cestou, případně sám podat podnět k úpravě kontaktů. Pokud toto činil, nevyplývá to ze zápisu. **OSPOD Holešov proto pochybil, když s doprovázející organizací jednostranně nastavil asistenci kontaktů matky se synem, aniž se jí snažil jejich potřebu vysvětlit, motivovat ji k nim a získat od ní souhlas.**

D. Informace o dalším postupu

Zprávu zasílám tajemníkovi Městského úřadu Holešov a podle § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv žádám, aby se ve lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřil ke zjištěným pochybením a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje moje dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

Zprávu zasílám rovněž tajemníkovi Úřadu městské části Brno-střed. Jelikož jsem dospěl k závěru, že OSPOD Brno-střed se nedopustil pochybení, své šetření vůči němu podle zákona o veřejném ochránci práv končím.

Zprávu zasílám rovněž stěžovatelce.

Brno 8. března 2023

JUDr. Vít Alexander Schorm
zástupce veřejného ochránce práv
(podepsáno elektronicky)